

Input // output

Schoolkeuze

Als ouders de vrijheid hebben om zelf een school te kiezen, is de veronderstelling dat dit de onderwijskwaliteit verhoogt doordat ouders zoeken naar de school met de hoogste onderwijskwaliteit. Borghans *et al.* onderzoeken met gegevens over schoolprestaties en uit enquêtes met ruim 15.000 ouders van lagereschoolleerlingen in Nederland of dit daadwerkelijk het geval is. Het blijkt dat publieke informatie over schoolprestaties, zoals rapporten van de onderwijsinspectie en Cito-uitslagen, inderdaad de schoolkeuze van ouders deels bepaalt. Dit is vaker het geval bij hoger- dan bij lageropgeleide ouders. 32 procent

van de lageropgeleide ouders geeft de voorkeur aan scholen met lagere prestaties boven beter presterende scholen. Andere factoren die de schoolkeuze sterk beïnvloeden zijn namelijk de religieuze of filosofische grondslag en de reisafstand. 26 procent van de hogeropgeleide ouders kiest expliciet voor een school met een alternatieve filosofie, zoals een montessorischool, en zijn bereid hun kinderen hiervoor drie tot vier keer langer te laten reizen dan gemiddeld.

Borghans, L., B. Golsteijn en U. Zölitz (2014) Parental preferences for primary school characteristics. IZA Discussion Paper, 8371.

Aardgasnetwerkambities

De Nederlandse ambities om de aardgasrotonde van Europa te worden zijn niet uniek: verschillende andere landen proberen ook een strategische positie in aardgasnetwerken te verkrijgen. Bouwmeester en Scholtens onderzoeken empirisch welke effecten investeringsplannen voor aardgasnetwerken in Oostenrijk, België, Frankrijk, Nederland en Duitsland zullen hebben op andere landen in en buiten Europa. Een voorbeeld van zulke effecten zijn werkgelegenheidseffecten in andere landen waar de productie van onderdelen plaatsvindt. Investeringsprojecten in kleine landen hebben gemiddeld grotere effecten op het buitenland. Zo zijn de internationale effecten van investeringsplannen van België en Nederland relatief het grootst, en die van Duitsland het kleinst. Italië en het Verenigd Koninkrijk profiteren relatief veel van de investeringen in andere landen. De werkgelegenheidseffecten zijn het grootst voor middelbaar opgeleid personeel.

Bouwmeester, M.C. en B. Scholtens (2014) Cross-border spillovers from European gas infrastructure investments. SOM Research Report, 028.

Verkeersdrukte

Met wisselende economische omstandigheden wisselt ook de verkeersdrukte, als gevolg van bijvoorbeeld vracht- en woon-werkverkeer. Hierdoor kunnen gegevens over de verkeersdrukte gebruikt worden om een indicator voor de economische activiteit te ontwikkelen. Van Ruth ontwikkelt zo'n indicator door gebruik te maken van gegevens uit de Nederlandse NDW-database, die registraties van verkeerssensoren uit heel Nederland bevat, zodat het mogelijk wordt economische indicatoren voor regio's te ontwikkelen. Wanneer de methode wordt toegepast op gegevens uit de regio Eindhoven, blijkt deze de economische activiteit goed weer te geven.

Ruth, F. van (2014) Traffic intensity as indicator of regional economic activity. CBS Discussion Paper, 021.

Spaaroverschot

Het spaaroverschot bij niet-financiële bedrijven in Nederland is sinds begin jaren negentig sterk toegenomen tot bijna negen procent van het bbp in 2012. Jansen en Ligthart concluderen aan de hand van empirisch onderzoek dat dit deels komt doordat Nederlandse bedrijven relatief weinig dividend uitkeren, maar ook doordat veel multinationals in Nederland zijn gevestigd die relatief veel winst inhouden. Hierdoor komt het spaaroverschot grotendeels uit vermogenswinsten uit buitenlandse deelnemingen. De toename van het spaaroverschot wordt, naast hogere besparingen, ook veroorzaakt door een afnemende investeringsquote sinds de eeuwwisseling. Dit komt enerzijds doordat de prijzen van investeringsgoederen in Nederland achterbleven bij andere landen maar ongeveer de helft van de afname wordt veroorzaakt doordat bedrijfsinvesteringen daadwerkelijk in omvang afnamen. Vooral de bedrijfstakken ICT, handel, transport en bouwnijverheid investeerden minder.

Jansen, C. en M. Ligthart (2014) Spaaroverschot niet-financiële bedrijven: ontwikkeling, oorzaken en gevolgen. CPB Achtergronddocument, 28 augustus.

Bijstandsuitkeringen

In 2015 neemt het aantal verstrekte bijstandsuitkeringen naar verwachting met 8000 toe tot 377.000, een toename van 2,17 procent ten opzichte van 2014. De werkloosheid neemt in 2015 naar verwachting licht af, en dit heeft een drukkend effect op het aantal bijstandsuit-

2,2%

keringen. Beleidswijzigingen zorgen er echter voor dat het volume bijstandsuitkering toeneemt, als onderdeel van de invoering van de Participatiewet op 1 januari.

CPB (2014) Raming van het bijstandsvolume in de MEV 2015. CPB Notitie, 16 september.

Horizonvervuiling

Dat mensen het plaatsen van windmolens in de buurt van hun huis niet waarderen is bekend. Dröes en Koster laten aan de hand van empirisch onderzoek zien dat dit een effect heeft op de huizenprijzen. Hiervoor maken ze gebruik van de huizenprijzen in de omgeving van alle sinds 1980 geplaatste windturbines in Nederland. De prijs van een huis dat binnen twee kilometer van een windmolen staat, neemt met gemiddeld 1,4 tot 2,6 procent af, afhankelijk van de exacte afstand. De prijzen dalen reeds drie jaar voordat de windmolen daadwerkelijk wordt gebouwd, omdat dan vaak al bekend is dat er een turbine gebouwd zal worden. De externaliteiten op de huizenprijzen kunnen tot tien procent van de totale bouwkosten bedragen.

Dröes, M. en H.R.A. Koster (2014) *Renewable energy and negative externalities: the effect of wind turbines on house prices*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 124.

Kredietbubbel

Bezemer en Zhang onderzoeken wanneer kredietgroei onttaardt in een kredietbubbel. Op basis van gegevens over 37 landen sinds de jaren negentig laten de auteurs zien dat de groei van het aandeel hypotheekleningen in de bankleningenportefeuille de kans op een kredietcrisis vergroot. Zo verdubbelde het aandeel hypotheekleningen in de portefeuille van de Nederlandse bankensector van 25 procent in 1990 tot 50 procent nu. Deze trend vergroot de kans op een *boom-bust*, waarbij een periode van sterke groei gevolgd wordt door sterke afname van de kredietverlening. Dit is niet het geval voor bedrijfsleningen. De bevindingen kunnen gebruikt worden bij de ontwikkeling van indicatoren van financiële kwetsbaarheden of toekomstige kredietcrisis.

Bezemer, D. en L. Zhang (2014) *From boom to bust in the credit cycle: the role of mortgage credit*. SOM Research Report, 025.

Bedrijfsleningen

In het tweede kwartaal van 2014 hebben Nederlandse niet-financiële vennootschappen 4,9 miljard euro meer leningen afgesloten dan afgelost. Deze zijn niet afgesloten bij Nederlandse financiële instellingen, waar per saldo 1,2 miljard euro afgelost werd. Er werd echter per saldo

Vertrouwen

Vertrouwen zorgt ervoor dat productieprocessen waarbij werknemers relatief veel autonomie nodig hebben, zoals bij de productie van complexe medische instrumenten of horloges, toch kunnen worden uitgevoerd. De hoogte van sociaal vertrouwen van burgers in elkaar en in de maatschappij in landen is dan ook gecorreleerd met de specialisatie van landen in industrieën waarvan productieprocessen relatief veel autonomie vereisen. Dit blijkt uit empirisch onderzoek van Van Hoorn met gegevens over 24 verschillende industrietakken in dertig OESO-landen.

Hoorn, A. van (2014) *Trust, workplace organization, and comparative economic development*. SOM Research Report, 024.

Fuseren

Het vanuit kosten oogpunt optimale aantal studenten op een universiteit ligt op 24.954. Dit stellen Tirivayi *et al.* op basis van schattingen door middel van een meta-regressie met de uitkomsten van dertig eerdere internationale schattingen van optimale studentenaantallen. Optimaal is hierbij het aantal waarbij de kosten van de voor kwaliteit gecorrigeerde output, zoals studenten en onderzoek, het laagst zijn. Tot aan het optimale aantal nemen de kosten per eenheid output af, maar daarna nemen ze weer toe. Voor hbo-instellingen schatten de auteurs het optimale aantal studenten op 10.296.

Tirivayi, N., H. Maassen van den Brink en W. Groot (2014) *Size and economies of scale in higher education and the implications for mergers*. UNU-MERIT Working Paper, 066.

Industrieel erfgoed

Heeft het restaureren en het hergebruik van industrieel erfgoed, zoals oude fabrieken, een positief effect op de omgeving? Als dat zo is, zou dit gemeten kunnen worden door de huizenprijzen in de omgeving. Van Duijn *et al.* concluderen in empirisch onderzoek naar de effecten van vijf restauraties van oude fabrieken dat dit niet per se het geval hoeft te zijn. Alleen voor de restauratie van de Westergasfabriek in Amsterdam wordt een significant en blijvend positief effect gevonden op de huizenprijzen in de omgeving. Hierbij werd geanticiepeerd op de positieve effecten omdat de prijzen al voor de start van de restauratie stegen.

Duijn, M. van, J. Rouwendal en R. Boersema (2014) *Transformations of industrial heritage: insights into external effects on house prices*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 122.

Winstbelastingen

Belastingregels beïnvloeden de manier waarop bedrijven hun winsten uitbetalen aan aandeelhouders. Dit volgt uit empirisch onderzoek van Geiler en Renneboog met gegevens over winstuitkeringen van 1906 beursgenoteerde bedrijven in het Verenigd Koninkrijk over de periode 1997–2007. Daarnaast blijkt dat bedrijven geen rekening houden met welk type aandeelhouders ze hebben. Dit zou kunnen zijn, omdat bijvoorbeeld pensioenfondsen te maken hebben met andere belastingregels dan particuliere aandeelhouders. Wanneer de CEO wordt beloond door middel van aandelen, is de kans groter dat er gekozen wordt voor winstuitkering door het opkopen van uitstaande aandelen, zodat de CEO er zelf ook vruchten van plukt door dat zijn aandelen in waarde stijgen.

Geiler, P. en L. Renneboog (2014) *Taxes, earnings payout, and payout channel choice*. TILEC Discussion Paper, 030, en CENTER Discussion Paper, 049.

4,9
miljard euro

vijf miljard euro geleend binnen concernverband, bij buitenlandse moeders en dochters, en één miljard euro in het buitenland en bij andere niet-financiële instellingen.

CBS (2014) *Bedrijven lenen meer, maar niet bij Nederlandse financiële instellingen*. Webartikel, 24 september.